

Република Србија
ВРХОВНИ КАСАЦИОНИ СУД

Рев 18567/2022
26.01.2023. године
Београд

У ИМЕ НАРОДА

Врховни касациони суд, у већу састављеном од судија: Бранислава Босиљковића, председника већа, Бранке Дражић и др Илије Зиндовића, чланова већа, у парници тужиоца АА из ..., чији су пуномоћници Здравко Петровић адвокат из ... и Милојица Цвијовић адвокат из ..., против тужене Републике Србије - Министарство правде, коју заступа Државно правобранилаштво са седиштем у Београду, ради рехабилитационог обештећења, одлучујући о ревизији тужиоца изјављеној против пресуде Апелационог суда у Београду Гж 3368/21 од 08.07.2022. године, у седници већа одржаној дана 26.01.2023. године, донео је

ПРЕСУДУ

ПРЕИНАЧУЈЕ СЕ пресуда Апелационог суда у Београду Гж 3368/21 од 08.07.2022. године у делу другог става изреке тако што **СЕ ОДБИЈА** као неоснована жалба тужене и **ПОТВРЂУЈЕ** пресуда Вишег суда у Београду П 7431/19 од 20.04.2021. године у делу првог става изреке - за износ накнаде нематеријалне штете од 2.500.000,00 динара, као и у трећем ставу изреке тако што **СЕ ОБАВЕЗУЈЕ** тужена да на име трошкова поступка исплати тужиоцу износ од 250.075,00 динара у року од 15 дана од достављања преписа пресуде.

У преосталом делу ревизија тужиоца, изјављена против пресуде Апелационог суда у Београду Гж 3368/21 од 08.07.2022. године - става другог изреке, **ОДБИЈА СЕ** као неоснована.

Образложење

Пресудом Вишег суда у Београду П 7431/19 од 20.04.2021. године, ставом првим изреке, делимично је усвојен тужбени захтев и обавезана тужена да на име накнаде нематеријалне штете - рехабилитационог обештећења, исплати тужиоцу износ од 7.000.000,00 динара са законском затезном каматом од 20.04.2021. године до исплате. Ставом другим изреке, одбијен је тужбени захтев којим је тужилац тражио да се обавезе тужена на исплату накнаде нематеријалне штете - рехабилитационог обештећења, преко досуђеног износа од 7.000.000,00 динара до траженог износа од 16.300.000,00 динара, са законском затезном каматом од 20.04.2021. године до исплате. Ставом трећим изреке, обавезана је тужена да накнади тужиоцу трошкове парничног поступка у износу од 308.600,00 динара.

Пресудом Апелационог суда у Београду Гж 3368/21 од 08.07.2022. године, ставом првим изреке, одбијена је као неоснована жалба тужене и потврђена пресуда

Вишег суда у Београду П 7431/19 од 20.04.2021. године у делу првог става изреке којим је обавезана тужена да на име накнаде нематеријалне штете - рехабилитационог обештећења, исплати тужиоцу износ од 2.000.000,00 динара са затезном каматом од 20.04.2021. године до исплате. Ставом другим изреке, преиначена је пресуда Вишег суда у Београду П 7431/19 од 20.04.2021. године у преосталом делу првог става изреке, тако што је одбијен тужбени захтев којим је тужилац тражио да се тужена обавезе на исплату накнаде нематеријалне штете због рехабилитационог обештећења у износу од још 5.000.000,00 динара са затезном каматом од 20.04.2021. године до исплате. Ставом трећим изреке, преиначена је одлука о трошковима поступка садржана у трећем ставу изреке пресуде Вишег суда у Београду П 7431/19 од 20.04.2021. године тако што је обавезана тужена да накнади тужиоцу трошкове парничног поступка у износу од 197.850,00 динара. Ставом четвртим изреке, одбијен је захтев тужене за накнаду трошкова другостепеног поступка.

Против правноснажне пресуде донете у другом степену, другог и трећег става изреке, тужилац је благовремено изјавио ревизију због погрешне примене материјалног права.

Одлучујући о изјављеној ревизији у складу са чланом 403. став 2. тачка 2. и став 3. и члана 408. ЗПП, Врховни касациони суд је нашао да је тужиочева ревизија делимично основана.

У спроведеном поступку није учињена битна повреда одредаба парничног поступка из члана 374. став 2. тачка 2. ЗПП, на коју ревизијски суд пази по службеној дужности.

Према утврђеном чињеничном стању, правноснажном пресудом Окружног суда у Пећи К 90/74 од 18.09.1974. године тужилац је осуђен на казну строгог затвора у трајању од шест година, као извршилац кривичног дела удруживање против народа и државе из члана 117. став 2. у вези чланова 100. и 109. тадашњег Кривичног закона и кривичног дела непријављивање припремања кривичног дела из члана 279. став 1. у вези са члановима 100. и 117. истог закона. Изречену затворску казну издржавао је у КПЗ „Забела“ у Пожаревцу. Током издржавања казне, као политичком затворенику додељивани су му најтежи физички послови, а из истог разлога поступање затворских службеника према њему било је ригорозније него према осталим затвореницима. Као дисидент често је био изложен малтретирању од стране осталих затвореника. У време када је лишен слободе имао је 32 године. Није имао своју породицу и живео је у заједници са родитељима - оцем пољопривредником и мајком домаћицом, у патријархалној породици која је тешко поднела његову осуду. Одлуком Председништва СФРЈ тужилац је ослобођен издржавања казне пре њеног истека тако да је у затвору провео укупно три године, шест месеци и шест дана. По изласку из затвора и повратку у место становања третиран је као најокорелији државни непријатељ. Под утицајем локалног друштвено-политичког руководства које је претило отказом директорима школа, није му било омогућено да се запосли у месту свог живљења као професор Запослење је после извесног времена пронашао у једном селу 20-так километара удаљеном од ..., где је радио око две године. Боравак на издржавању затворске казне утицао је на погоршање његовог здравственог стања. Правноснажним решењем Вишег суда у Новом Пазару Рех. 1/19 од 05.03.2019. године тужилац је рехабилитован тако што је утврђено да је ништава означена пресуда

Окружног суда у Пећи и да се тужилац зато сматра неосуђиваним. Поднео је захтев комисији за рехабилитационо обештећење, али споразум о накнади није закључио.

Полазећи од тако утврђеног чињеничног стања, нижестепени судови су закључили да тужилац на основу члана 26. став 3. Закона о рехабилитацији има право на накнаду нематеријалне штете за душевне болове због лишења слободе, у складу са законом којим се уређују облигациони односи. Применом члана 200. Закона о облигационим односима првостепени суд је нашао да правична новчана накнада за овај вид нематеријалне штете износи 7.000.000,00 динара, а другостепени суд је применом исте одредбе (става другог) нашао да је тако досуђени износ превисок и зато је висину накнаде штете смањио на износ од 2.000.000,00 динара.

По становишту ревизијског суда, основани су наводи тужиоца да је другостепени суд погрешно применио одредбу члана 200. Закона о облигационим односима.

Душевни болови због повреде слободе представљају јединствени вид штете који обухвата све штетне последице по личност оштећеног, проистекле из повреде тог права. При одређивању накнаде те штете, сходно члану 200. Закона о облигационим односима, узимају се у обзир све околности случаја. У конкретном случају, тужилац је из идеолошких и политичких разлога осуђен за два тешка кривична дела из групе кривичних дела којима се напада на друштвено уређење и систем власти. За та кривична дела изречена му је казна строгог затвора коју је тужилац издржао у трајању од нешто дуже од три ипо године, изложен тешком физичком раду, строжијем односу затворског особља и малтретирању других затвореника који нису имали статус политичких осуђеника. Тужиочеву осуду је његова патријархална породица тешко поднела, а по изласку из затвора тужилац је, управо због природе кривичних дела за која је осуђен, у својој животној средини сматран државним непријатељем и била су му ускраћена извесна права, као што је право на рад, или је њихово остварење за њега било отежано.

Следствено изложеном, водећи рачуна да је циљ накнаде нематеријалне штете да се оштећеном пружи задовољење (сатисфакција) за претрпљене душевне болове, ревизијски суд сматра да тужиоцу припада новчана накнада у укупном износу од 2.500.000,00 динара. При одређивању висине новчане накнаде у наведеном износу узета је у обзир и чињеница да је тужиоцу сатисфакција пружена и доношењем правноснажне судске одлуке о његовој рехабилитацији, на основу које се он сматра неосуђиваним лицем. Виши износ новчане накнаде био би супротан њеном циљу и друштвеној сврси и противан одредби члана 200. став 2. Закона о облигационим односима.

Из наведених разлога, на основу члана 416. став 1. ЗПП, одлучено је као у делу става првог, а на основу члана 414. став 1. истог закона као у ставу другом изреке.

Преиначење другостепене пресуде у погледу одлуке о главној ствари и повећање износа досуђене накнаде штете, сагласно члану 153. став 1. ЗПП утиче на висину трошкова парничног поступка који се досуђују према успеху у спору - висини одређене новчане накнаде. С`тога, тужилац има право на трошкове поступка за састав тужбе у износу од 22.500,00 динара, заступање на три одржана рочишта у износу од по 24.000,00 динара и једном неодржаном рочишту у износу од 12.750,00 динара и судске

таксе за тужбу и првостепену пресуду у износу од по 71.412,50 динара, додносно у укупном износу од 250.075,00 динара. Тужиоцу нису досуђени трошкови поступка по ревизији јер захтев за њихову накнаду није одређен на начин предвиђен чланом 163. став 1. и 2. ЗПП. Следствено изложеном, одлучено је као у преосталом делу првог става изреке.

Председник већа - судија
Бранислав Босиљковић, с.р.

За тачност отправка
Управитељ писарнице
Марина Антонић